

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ІДЕЙНО-ПОЛІТИЧНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОГО СВІТУ

Боровок Є.Ю.

Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Тіхонова Л. А.
Харківський національний університет радіоелектроніки
61166, Харків, просп. Науки, 14, каф. філософії, тел. 702-14-65
e-mail: yelizaveta.borovok@nure.ua

The article considers the problems of the relationship between the processes of globalization and nation-building. It turns out that globalization and the nation-state are multifaceted concepts. They influence the definition of the dynamics of development of the modern world and are both political projects and cultural ideals and centers of material interests. The main task of nationalism is state-building, the main goal of globalization is to remove obstacles and restrictions for the free development of international trade and economic relations. The modern world creates a combination of economic globalization and political centralization.

Термін «глобалізація» набув максимальної популярності на межі ХХ-ХХІст.. Та після світової економічної кризи 2008-2009 років у світі відбулися процеси, що свідчать про істотні зміни у відношенні до цього мегатренду. Навіть з'явилися такі радикальні оцінки цього явища, що дозволили дослідникам використовувати термін «деглобалізація». Зараз навіть висловлюються ідеї пошуку іншої моделі світового розвитку, яка б давала можливість більш справедливо розподілити світові ресурси.

Після 2010 року політологи звернули свою увагу на дослідження сучасних форм прояву феномену глобалізації з урахуванням нових тенденцій. Актуальним став комплексний аналіз сучасної світової моделі розвитку та вивчення проблем міждержавних відносин. Не останнє місце у цьому аналізі займає співвідношення функцій та особливостей глобалізації та національної держави. Глобалізація і національна держава – поняття багатогранні. Вони впливають на визначення динаміки розвитку сучасного світу та є одночасно і політичними проектами, і культурними ідеалами і осередками матеріальних інтересів. В даному випадку нас буде цікавити ідейно політична спрямованість глобалізації та національної держави.

Процеси «протоглобалізації» почалися у Європі ще у XVI-XVIII ст. паралельно із становленням національних держав. У XIX ст. глобалізм переходить до активного створення моделі глобального світу, яка зараз отримала назву *глобалізації 1*. В цей час процеси глобалізації та розбудови національних держав ідуть рука об руку. Головне завдання націоналізму – будівництво держави, головна ціль глобалізації – зняття перешкод та обмежень для вільного розвитку міжнародних торгово-економічних зв'язків. Особливий вигляд *глобального світу 1* був створений

європейським колоніалізмом і являв собою поєднання ліберальних метрополій та колоніальної периферії. Декілька великих держав диктують іншим свою волю, а одна – стає безумовним лідером. Поєднання економічної глобалізації з політичною централізацією створює глобальний світ та формує систему глобальної влади. Основними складовими такої системи є національні держави, міждержавні глобальні інститути а також складові глобального громадянського суспільства.

Періодом переходу від однієї моделі глобального світу до іншої стало ХХ сторіччя. Почався новий цикл процесу глобалізації, будівництво *глобального світу 2*. У цьому проєкті змінені акценти. На зміну суперництву великих держав прийшло протистояння військово-політичних спілок та двох протилежних моделей глобального світу. Вважається, що *глобалізація 2* стала дійсно глобальною, бо її об'єктом є весь світовий простір, усі жителі Землі. Вперше у світовій історії людство у господарському відношенні живе у цілісному світі, що має нові характеристики.

Глобалізація 2 впливає на всі основні царини людської діяльності, в тому числі і національну державу. Світові ринки капіталів, товарів, послуг, робочої сили утворюють загальні рамки, у яких змушені діяти народногосподарські комплекси. Культурні норми держав-лідерів оформлюються як універсальні. Глобалізація трансформує всю систему вже сформованих інтересів і чим далі вона просувається уперед, тим більші ці трансформації. Лідером глобалізації виступає глобальна політична еліта, що спирається на впливові групи транснаціональної економічної еліти[1]. Головною ідеологією *глобалізації 2* залишається лібералізм. Але це новий лібералізм, у якому центр тяжіння зміщений з політико-правової сфери у сферу соціально-економічних відносин. Основою неоліберальної ідеології був і є перерозподіл національного доходу на користь крупного капіталу. А тепер ще й форсований розвиток глобалізаційних процесів, що знімає обмеження на шляху розвитку транснаціональної підприємницької діяльності. І мабуть все було б передбачувано, якби не пандемія COVID-19. На думку багатьох дослідників глобальний світ не витримав випробувань пандемією коронавірусу. Існуючий світовий порядок продемонстрував свою неадекватність сучасним викликам. Не змогли протистояти проблемам пандемії ні національні уряди, ні глобальні світові інститути.

Література:

1. Кувалдин В. Глобализация и национальное государство: вчера, сегодня, завтра // Мировая экономика и международные отношения, 2021, том 65, № 1, с. 5-13